

Eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas 2015. gada decembra apsekojums: galvenie rezultāti Latvijā

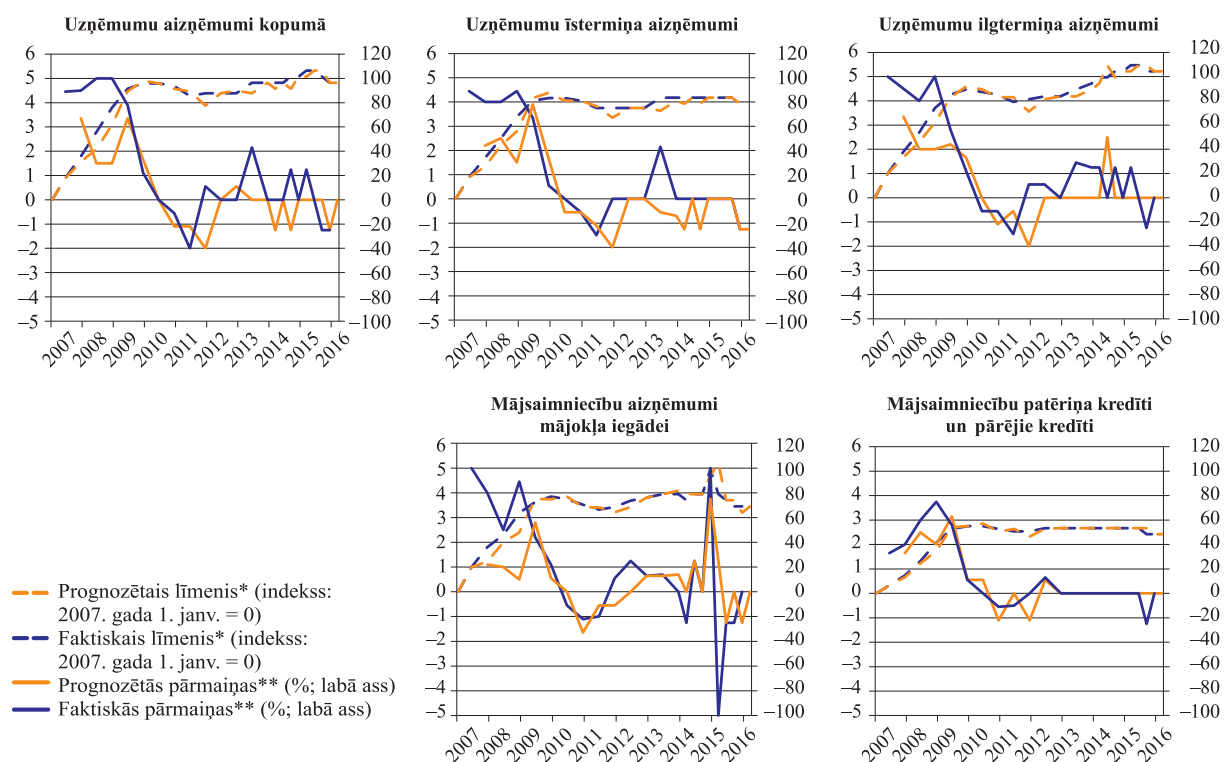
2015. gada decembrī Latvijas Banka sadarbībā ar Eiropas Centrālo banku veica kārtējo eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojumu. Apsekojumā piedalījās četras Latvijas kredītiestādes, un atbildes tika apkopotas eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojuma rezultātos¹. 2015. gada decembrī veiktajā apsekojumā apkopota informācija par kredītēšanas attīstības tendencēm 2015. gada 4. ceturksnī un prognozēm 2016. gada 1. ceturksnim.

Kredītu standarti

Latvijas kredītiestādes arī 2015. gada 4. ceturksnī turpināja pastiprināt konkurenci uzņēmumu kredītēšanas jomā, vienlaikus maz iesaistoties māsaimniecību kredītēšanā. Viena kredītiestāde norādīja, ka 2015. gada 4. ceturksnī tā atviegloja kredītu standartus aizdevumiem uzņēmumiem kopumā un arī īstermiņa aizdevumiem lielajiem uzņēmumiem. 2016. gada 1. ceturksnī divas kredītiestādes plāno atvieglot kredītu standartus mazajiem un vidējiem uzņēmumiem: viena kredītiestāde tos atvieglos īstermiņa kredītiem un otra kredītiestāde – visu termiņu kredītiem. Taču neviena no aptaujātajām kredītiestādēm 2015. gada 4. ceturksnī nemainīja un 2016. gada 1. ceturksnī neplāno mainīt kredītu standartus aizdevumiem māsaimniecībām (sk. 1. att.).

1. attēls

KREDĪTU STANDARTI

* Par stingrāku kredītu standartu piemērošanu ziņojušo kredītiestāžu neto skaita kumulatīvās pārmaiņas.

** Par stingrāku kredītu standartu piemērošanu ziņojušo kredītiestāžu neto skaits.

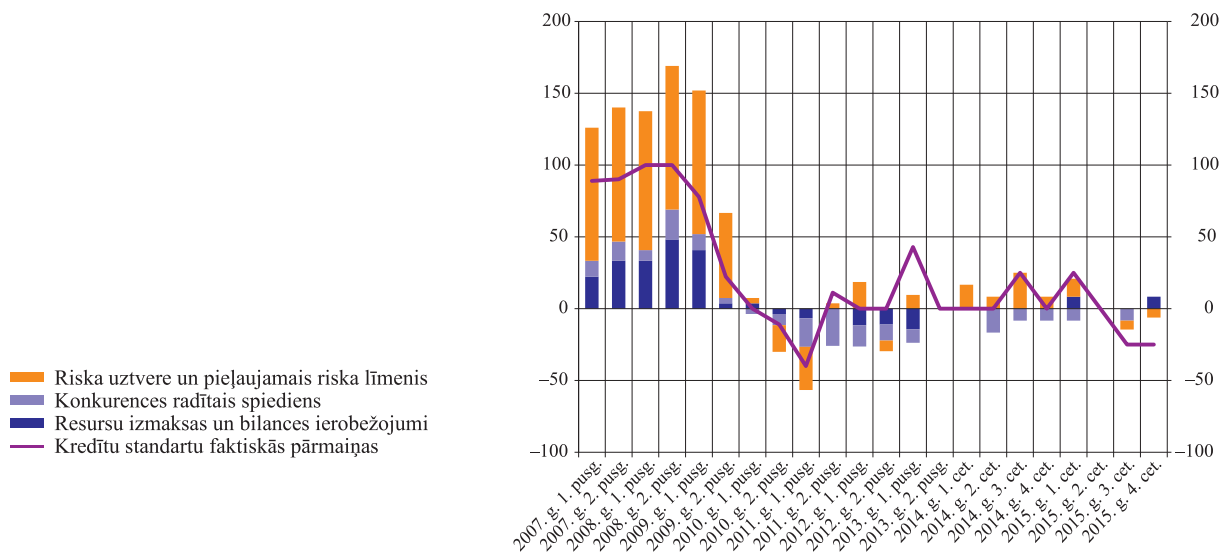
Pētot dažādu faktoru ietekmi uz kredītiestāžu kredītu standartiem, var secināt, ka atvieglotu kredītu standartu noteikšanu visiem aizdevumiem uzņēmumiem kopumā, t.sk. aizdevumiem lielajiem uzņēmumiem, nedaudz veicināja ekonomiskās situācijas un tautsaimniecības attīstības perspektīvas uzlabošanās. Šie faktori veicināja kredītu standartu atvieglošanu parastiem aizdevumiem uzņēmumiem, turpretī stingrāku kredītu standartu noteikšanu riskantiem aizdevumiem uzņēmumiem veicināja ar kredītiestāžu kapitālu saistītās izmaksas (sk. 2. att.). Noraidīto kredītu pieteikumu īpatsvars nemainījās nevienā no kredītēšanas segmentiem.

¹ Šeit un tālāk tekstā eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojuma rezultāti sniegti, sākot ar 2013. gada 4. ceturksni. Tie nav salīdzināmi ar iepriekšējo laikrindu, jo līdz 2013. gada 1. pusgamam attēloti Latvijas Bankas veiktās kredītiestāžu kredītēšanas aptaujas rezultāti.

2. attēls

FAKTORU IETEKME UZ STINGRĀKU KREDĪTU STANDARTU PIEMĒROŠANU AIZDEVUMIEM UZŅĒMUMIEM

(par faktoru pozitīvo ietekmi ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

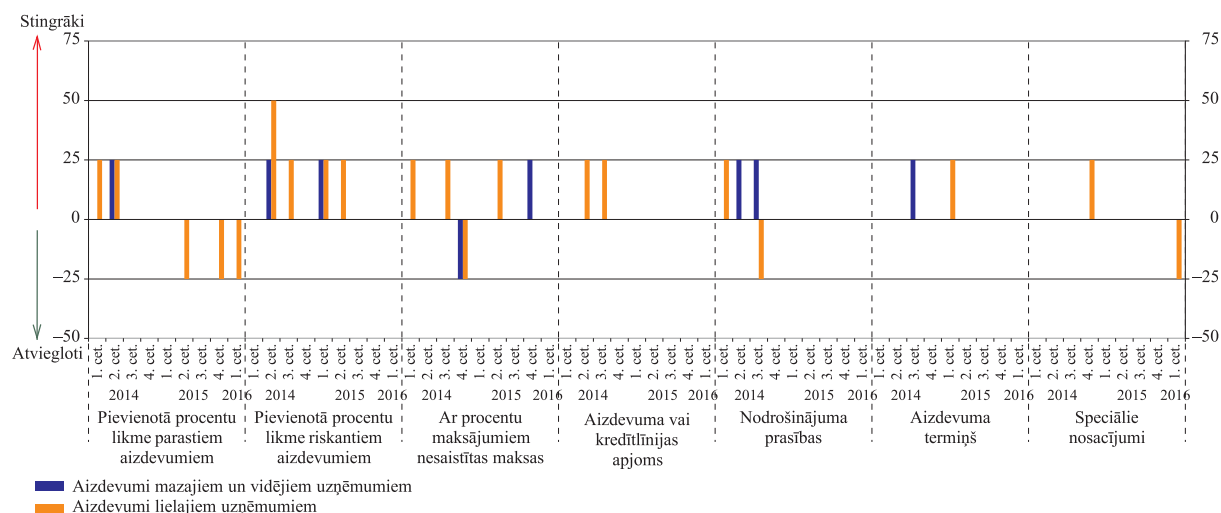
Kredītu nosacījumi

Kredītiestāžu nostāja kredītēšanas nosacījumu jomā bija līdzīga to nostājai saistībā ar kredītu standartiem: vairāki kredītu nosacījumi tika atviegloti aizdevumiem uzņēmumiem, savukārt aizdevumiem mājsaimniecībām tie netika mainīti (sk. 3. att.). Viena kredītiestāde savstarpējās konkurences ietekmē nedaudz atviegloja speciālos nosacījumus un samazināja pievienoto procentu likmi (kredītu procentu likmes starpību ar atbilstošu tirgus atsauces procentu likmi) aizdevumiem lielajiem uzņēmumiem. Lai gan parastiem aizdevumiem uzņēmumiem Latvijas kredītiestādēs kredītu noteikumi un nosacījumi tika nedaudz atviegloti, stingrāku noteikumu un nosacījumu piemērošanu riskantajiem aizdevumiem veicināja kredītiestāžu resursu izmaksas un bilances ierobežojumi.

3. attēls

NOTEIKUMU UN NOSACĪJUMU PĀRMAIŅAS AIZDEVUMIEM UZŅĒMUMIEM LIELUMA DALĪJUMĀ

(par noteikumu stingrības palielināšanu ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

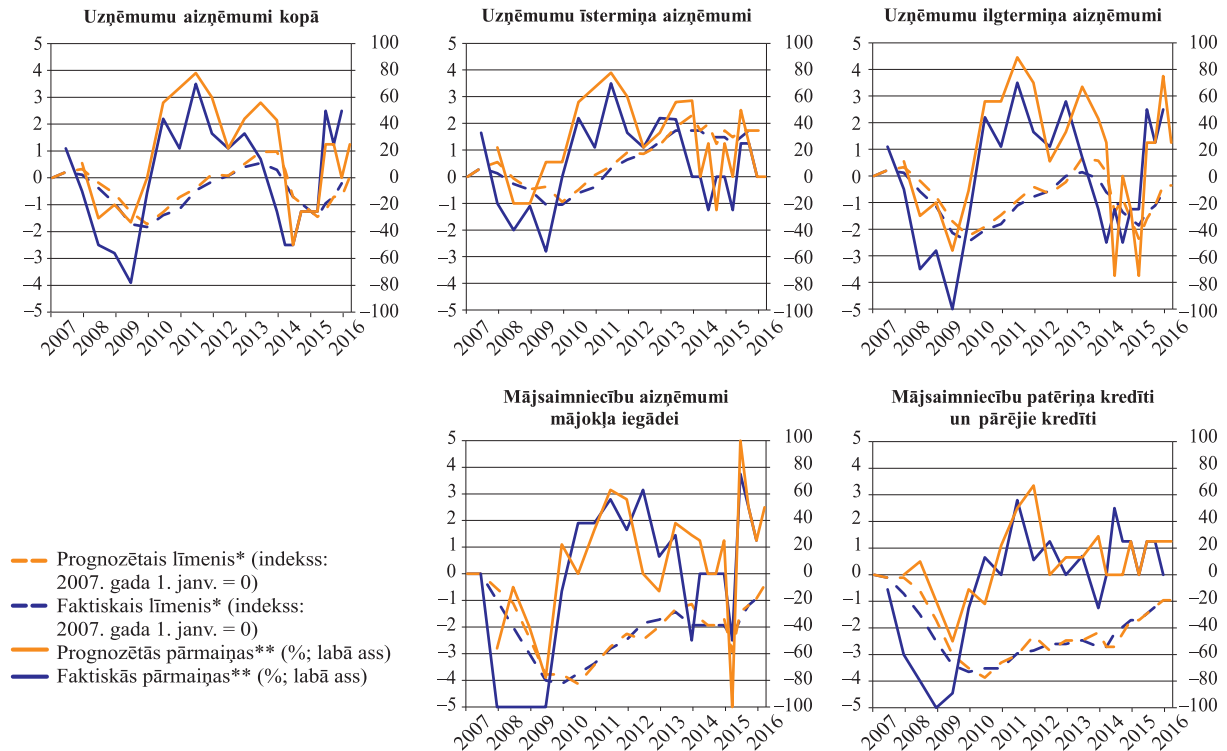
Kredītu pieprasījums

Aizdevumu pieprasījumam ir tendence pakāpeniski palielināties. Pieprasījums pēc aizdevumiem uzņēmumiem 2015. gada 4. ceturksnī pieauga trešo ceturksni pēc kārtas: divās kredītiestādēs palielinājās pieprasījums pēc ilgtermiņa aizdevumiem lielajiem uzņēmumiem, vienā kredītiestādē – visu termiņu aizdevumiem lielajiem uzņēmumiem. Apsekojumā aptvertajā laikposmā vienā kredītiestādē pieauga pieprasījums pēc aizdevumiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei. Mājsaimniecību pieprasījums pēc patēriņa kredītiem un pārējiem kredītiem nemainījās (sk. 4. att.). Aizdevumu pieprasījuma kāpums bija

vērojams ne tikai kredītiestādēs, kuras 2015. gada 4. ceturksnī atvieglāja kredītu standartus un kredītu noteikumus un nosacījumus, bet arī kredītiestādēs, kuras tos nemainīja.

4. attēls

KREDĪTU PIEPRASĪJUMS

* Par lielāku kredītu pieprasījumu ziņojušo kredītiestāžu neto skaita kumulatīvās pārmaiņas.

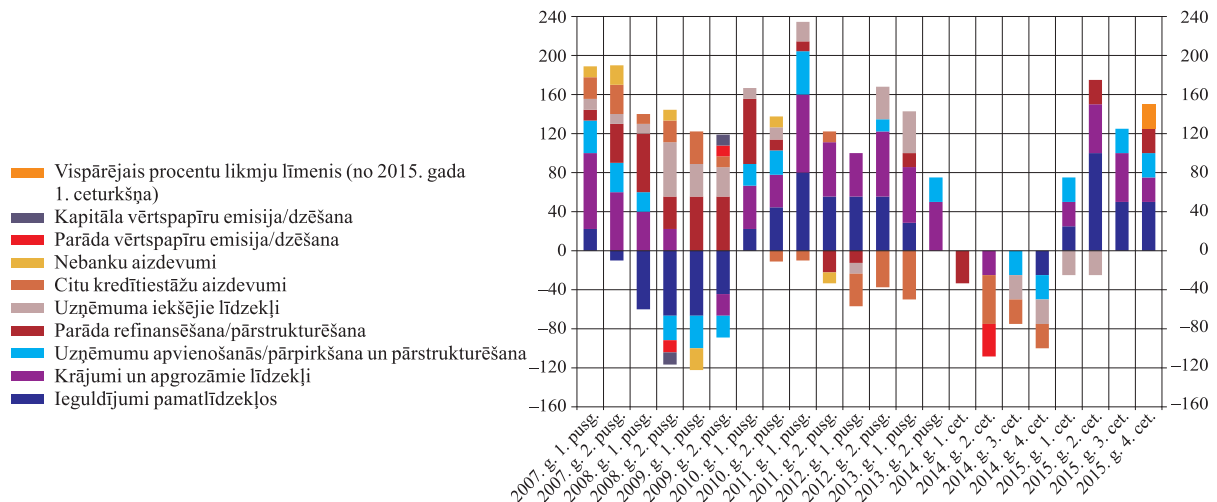
** Par lielāku kredītu pieprasījumu ziņojušo kredītiestāžu neto skaits.

Pieprasījuma pēc aizdevumiem un kredītlīnijām uzņēmumiem kāpumu 2015. gada 4. ceturksnī veicināja ļoti dažādi faktori. Divas reizes kā šāds uzņēmumu pieprasījumu veicinošs faktors tika minēts uzņēmuma mērķis vairāk finanšu līdzekļu ieguldīt pamatlīdzekļos, savukārt uzņēmumu mērķis vairāk finanšu līdzekļu ieguldīt krājumos un apgrozāmajos līdzekļos, uzņēmumu apvienošanās/pārpirkšanās un pārfinansēšana/pārstrukturēšana, zmais vispārējais procentu likmju līmenis, kā arī parāda refinansēšana/pārstrukturēšana un vienošanās par jauniem nosacījumiem tika minēta vienu reizi (sk. 5. att.).

5. attēls

FAKTORU IETEKME UZ PIEPRASĪJUMU PĒC AIZDEVUMIEM UZŅĒMUMIEM

(par faktoru pozitīvo ietekmi ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

2016. gada 1. ceturksnī Latvijas kredītiestādēs gaidāms pieprasījuma pēc aizdevumiem uzņēmumiem un mājsaimniecībām kāpums. 2015. gada 4. ceturksnī bija vērojams lielo uzņēmumu pieprasījuma pēc aizdevumiem pieaugums, un nākamajā ceturksnī lielākā daļa aptaujāto kredītiestāžu gaida mazo un

vidējo uzņēmumu pieprasījuma pēc aizdevumiem kāpumu. Viena kredītiestāde norādījusi, ka paredz ne tikai mazo un vidējo uzņēmumu pieprasījuma pēc aizdevumiem pieaugumu, bet arī lielo uzņēmumu un visu uzņēmumu kopumā pieprasījuma pēc aizdevumiem kāpumu, taču termiņu dalījumā, visticamāk, uzņēmumu pieprasījums pēc ilgtermiņa aizdevumiem būs lielāks. Divas kredītiestādes 2016. gada 1. ceturksnī gaida mājsaimniecību pieprasījuma pēc aizdevumiem mājokļa iegādei kāpumu un viena kredītiestāde – pieprasījuma pēc patēriņa un pārējiem kredītiem pieaugumu.

Papildjautājumi

Atbildot uz speciālajiem jautājumiem par Kapitāla prasību regulas vai Kapitāla prasību direktīvas IV (CRR/CRD IV) un citu specifisku ar kapitāla, sviras rādītāja vai likviditātes prasībām saistītu regulatīvu vai uzraudzības pasākumu ietekmi, viena apsekotā Latvijas kredītiestāde norādīja, ka pēdējos sešos mēnešos palielināja likvīdo aktīvu apjomu, savukārt citā kredītiestādē paredzams riska svērto aktīvu apjoma pieaugums nākamajos sešos mēnešos. Kredītiestādē, kura paredz palielināt riska svērto aktīvu apjomu, tiks palielināts vidēja riska aizdevumu apjoms, turpretī riskantāku aizdevumu apjoms, visticamāk, netiks mainīts.

Visas aptaujātās kredītiestādes atzinušas, ka nepiedalīsies ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju (tālāk tekstā – ITRMO) pēdējās trijās izsolēs (6. izsolē 2015. gada beigās un 7. un 8. izsolē 2016. gadā), pamatojot savu izvēli ar pietiekamu finansējumu un likviditāti un vienā gadījumā – ar bažām par nepietiekamu kredītu pieprasījumu. Kredītiestādes, kuras piedalījās iepriekš veiktajās ITRMO, norādīja, ka iegūtos līdzekļus izmantos starpbanku aizdevumu aizstāšanai un aizdevumiem uzņēmumiem. Iepriekš veiktās ITRMO uzlabojušas šo kredītiestāžu finansiālo situāciju, īpaši tirgus finansējuma apstākļus un kredītiestāžu pelnītspēju.